

"Filologiya va pedagogika"
ilmiy-metodik jurnali
Oliy attestatsiya komissiyasi
Rayosatining 2024-yil 30-noyabrda
364/5-qarori bilan
10.00.00 – Filologiya va
13.00.00 – Pedagogika fanlari
bo'yicha doktorlik dissertatsiyalari
(PhD, DSc) asosiy ilmiy natijalarini
chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy
nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

2025-yil
7 (11)-son
e-ISSN 3060-4885

FILOLOGIYA VA PEDAGOGIKA

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNALI

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ
ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
МИНИСТЕРСТВА ДОШКОЛЬНОГО И
ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

ФИЛОЛОГИЯ И
ПЕДАГОГИКА

PHILOLOGY AND
PEDAGOGY

SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL
ELECTRONIC JOURNAL OF THE
MINISTRY OF PRESCHOOL AND
SCHOOL EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Ushbu sonda

Shivirlaydi betinim
daryo

4
bet

"Me'yor ul - ash'or"
risolasida aruzga doir
ritmik birliklarning
berilishi

8
bet

Код-свичинг
в современной
узбекской
коммуникации

34
bet

Rauf Muzaffarzoda
maqolalarida madaniyat
va ma'rifat, ta'lim-tarbiya
mavzularining yoritilishi

92
bet

TIL VA ADABIYOT TA'LIMI

O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti Administratsiyasi
huzuridagi Axborot va
ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan 2024-yil
19-avgustda 360240-raqami
bilan davlat ro'yxatidan
o'tkazilgan.

2025-yil
7 (11)-son

e-ISSN 3060-4885

MAS'UL MUHARRIR
Shahobiddin Rasulov

MUHARRIRLAR:
Emma Torosyan
Shaxina Muxamedjanova
Nargiza Sotvoldiyeva
Muxlisa Do'stmuhamedova

SAHIFALOVCHI
Gulnoza Valiyeva

Tahririyat manzili:
100011, Toshkent shahri
Navoiy ko'chasi 30-uy.
Telefon: (55) 510-28-44,
(77) 358-57-67
e-mail: til_adabiyot@umail.uz
veb-sayt: www.tilvaadabiyot.uz

Materiallar
@FilologiyaPedagogikaBot
orqali qabul qilinadi.

Elektron jurnal 25.07.2025 da
nashr etildi.

MUASSIS
O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi
"Til va adabiyot ta'limi"
davlat korxonasi

FILOLOGIYA VA PEDAGOGIKA

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNALI

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ
ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
МИНИСТЕРСТВА ДОШКОЛЬНОГО И
ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

ФИЛОЛОГИЯ И
ПЕДАГОГИКА

PHILOLOGY AND
PEDAGOGY

SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL
ELECTRONIC JOURNAL OF THE
MINISTRY OF PRESCHOOL AND
SCHOOL EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

TAHRIR HAY'ATI:

Farhod Boqiyev

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri o'rinbosari

Azizbek Turdiyev

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri maslahatchisi

Farrux Jabborov

*"Til va adabiyot ta'limi" – "Преподавание языка и литературы" –
"Language and literature teaching" jurnali bosh muharriri*

10.00.00 – FILOLOGIYA

Baxtiyor Mengliye

*Toshkent Amaliy fanlar universiteti
tadqiqotchi-professori,
filologiya fanlari doktori*

Baxtiyor Doniyorov

*Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti Nurafshon filiali
professori, filologiya fanlari doktori*

Anatoliy Lixodziyevskiy

*O'zbekiston davlat jahon tillari
universiteti professori,
filologiya fanlari doktori*

Oksana Gibraltarskaya

*O'zbekiston Milliy universiteti
professori, filologiya fanlari doktori*

Sherzod Atamuradov

*filologiya fanlari
bo'yicha falsafa doktori*

Ranusha Atayeva

*O'zbekiston Respublikasi Jamoat
xavfsizligi universiteti katta
o'qituvchisi, filologiya fanlari
bo'yicha falsafa doktori*

Mohichexra Boltayeva

*O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax
filiali dotsenti, pedagogika fanlari
bo'yicha falsafa doktori*

Muxtarbay Kurbanov

*Nukus davlat pedagogika instituti
dotsenti, filologiya fanlari doktori*

13.00.00 – PEDAGOGIKA

Qozoqboy Yo'ldoshev

*Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o'zbek tili va
adabiyoti universiteti professori,
pedagogika fanlari doktori*

Gulnora Mansurova

*Toshkent davlat iqtisodiyot
universiteti dotsenti,
falsafa fanlari doktori*

Xadicha Muxitdinova

*O'zbekiston davlat jahon tillari
universiteti professori,
pedagogika fanlari doktori*

G'ofir Hamroyev

*Toshkent Amaliy fanlar universiteti
tadqiqotchi-professori,
pedagogika fanlari doktori*

Sevara Ziyayeva

*O'zbekiston davlat jahon tillari
universiteti dotsenti,
filologiya fanlari doktori*

Indira Narkulova

*O'zbekiston Respublikasi Jamoat
xavfsizligi universiteti
katta o'qituvchisi,
pedagogika fanlari
bo'yicha falsafa doktori*

*O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining
2024-yil 30-noyabrda 364/5-qarori bilan 10.00.00 – Filologiya va 13.00.00 – Pedagogika fanlari bo'yicha
doktorlik dissertatsiyalari (PhD, DSc) asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashr.*

M U N D A R I J A

10.00.00 – FILOLOGIYA

G'ayrat Majid. Shivrildaydi betinim daryo.....	4
Mavluda Satiyeva. "Me'yor ul – ash'or" risolasida aruzga doir ritmik birliklarning berilishi.....	8
Mahbuba Quvondiqova. Teolingvistikaning umumbashariy ahamiyati va o'rganilishi.....	10
Ma'mura Norjigitova. Mifologemaga doir nazariy qarashlar talqini.....	12
Maysara Po'latova. Ogahiyning "Ustina" radifli g'azalida so'z qo'llash mahorati.....	14
Gulnora Umarova. "Hayrat ul-Abror" dostonida talmeh badiiy san'atining qo'llanilishi.....	16
Dilafro'z Jabborova. "O'tkan kunlar" romani poetikasi talqini.....	19
Xurshida Karimova. Xitoy tilidagi quyosh energetikasi sohasiga oid neologizmlar tahlili.....	21
Muxabbat Buriyeva. Стихотворения Есенина – искренняя исповедь его романтической души.....	24
Угиллой Кусанова. Лингвистические и экстралингвистические трудности в организации дискурса.....	26
Халима Атаджанова. Семантическая организация фразеологических единиц в русском языке (на материале числительных).....	29
Насибахон Пазилова. Психолингвистический подход к когнитивным и прагматическим механизмам интерпретации личных местоимений в узбекском, русском и английском языках.....	31
Назирахон Муродова. Код-свитчинг в современной узбекской коммуникации.....	34
Yusuf Nurmuxammedov. Maqollarning lingvomadaniy va lingvokognitiv xususiyatlari.....	36
To'lg'anoy Xoliyorova. O'zbek tili milliy korpusini takomillashtirish va boyitishning nazariy va amaliy asoslari.....	38
Dilobar Babaqulova. "Aqliy faoliyat" tushunchasi va uning tilda ifodalanishi.....	39
Asliddin Ismatov. Ingliz xalq ertaklarining kommunikativ strategiyasi va fonetik xoslanishi.....	41
Oybek Nurjonov. Qoraqalpog'istondagi o'zbek shevalari evfemizlarining etnomadaniy talqini.....	42
Sitora Tojiddinova. O'zbek nasrida "Boburnoma" va Bobur haqidagi ijod namunalari.....	44
Salim Doniyorov. Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonlarini yoritishda an'anaviy ommaviy axborot vositalarining ahamiyati.....	47
Gulnora Narimova. O'zbek tilini o'qitishda pedagogik-psixologik jihatlarining funksional tahlili.....	50
Nilufar Omonova. Atoiy she'riyatida tabiat bilan bog'liq poetik obrazlar tasviri.....	52
Gulbahor Emazarova. She'riyatda mumtoz mohiyat: milliylik va an'anaviylik.....	54
Nargisa Akhmedova. Innovative Language Teaching Strategies for Art Students: Using Miniature Paintings to Build Creative Competence.....	56
Shahnoza Tairova. From bard to barter: enduring idioms coined by Shakespeare.....	58
Zilola Khaknazarova. Integrating neuropedagogical strategies into foreign language education.....	62
Janar Seyda Abdurakhimova. Improving English Language Instruction for Information and Communication Technology Students Through a Deep Learning Approach.....	64
Makhliyo Kamolova. Main content of design and constructory competence of future engineers.....	66
To'lqin Pardayev. Badiiy xronotop nazariyasining janrlar kontekstidagi ahamiyati.....	69
Ravshan Niyazov. Amerika belletristikasida Jon Grishamning hikoya metodi.....	72
Turaxon Qoraxonov. Shavkat Rahmon she'rlarida muhabbat chizgilari.....	74
Musayeva Nozima. Trends in podcast-assisted L2 listening: a bibliometric overview (2019–2025).....	76
Ravshan Niyazov. Zamonaviy amerika adabiyotida detektiv janrning turlari va o'ziga xosligi.....	80
E'tibor Murodova. O'zbek va ingliz paremiyalari milliy va madaniy o'ziga xoslikni namoyon etuvchi vosita sifatida.....	82
Nigina Izamova. Detektiv asarlarning jamiyat hayoti va ma'naviy rivojidadagi ahamiyati.....	84
Moxichehra Muxammadiyeva. Gulxaniyning "Zarbulmasal" asaridagi boyo'g'li obrazining poetik talqini.....	86
Diloromxon Turg'unboyeva. Pul va ijtimoiy tabaqalanish: "boy" va "kambag'al" tushunchalarining sotsiolingvistik manzarasi va pulga oid vulgarizmlarning tilda aks etishi.....	88
Zamira Abdujabbarova. Lisoniy-kognitiv yondashuvlar: raqamli davr kontekstida madaniy kodlar va semantika.....	90
Ozoda Yusupova. Rauf Muzaffarzoda maqolalarida madaniyat va ma'rifat, ta'lim-tarbiya mavzularining yoritilishi.....	92
Yulduz Shodmonaliyeva. Tasdiq va inkorni ifodalovchi birliklar tadqiqi.....	95
Александра Каландарова. Виды языкового воздействия на аудиторию в массмедийном дискурсе.....	99

Moxichehra MUXAMMADIYEVA,

*Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti
tayanch doktoranti*

GULXANIYNING “ZARBULMASAL” ASARIDAGI BOYO'G'LI OBRAZINING POETIK TALQINI

Annotatsiya. Ushbu maqolada Gulxaniyning “Zarbulmasal” asaridagi Boyog'li obrazining poetik vazifasi, ramziylik va majoziylik xususiyati, muallif badiiy mahorati yoritiladi. Shuningdek, boyog'lining biologik xususiyatlari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: mas'al, boyog'li, boyqush, yapaloqqushlar turkumi, ramz, majoz.

Annotation. This article highlights the poetic function, symbolic and allegorical features of the owl character in Gulkhani's work “Zarbulmasal”, as well as the author's literary mastery. It also discusses the biological characteristics of the owl.

Keywords: fable, owl, horned owl, strigiformes, symbol, allegory.

Аннотация. В данной статье освещаются поэтическая функция, символика и аллегоричность образа филина в произведении Гульхани “Зарбулмасал”, а также художественное мастерство автора. Кроме того, рассматриваются биологические особенности филина.

Ключевые слова: басня, филин, сова, отряд совообразных, символ, аллегория.

Gulxaniy “Zarbulmasal”ning muqaddima qismida asarning yozilish tarixiga oid voqeani hikoya qiladi. Amir Umarxon saroyida bo'lib turadigan adabiy kechalarning birida “Burung'i yaxshilardan qolg'on zarbulmasallarning so'zlanishida va pechanlik bobida tutgan muhim o'rni” ustida so'z ketadi. Suhbatda Alisher Navoiyning “Oshni ta'mi tuz bilan, suvning ta'mi muz bilan” degan so'zlari esga olinib, ra'yi oliy (Amir Umarxon e'tibori) xalq ichidagi shu zarbulmasallarni to'plash kerakligiga qaratiladi. Gulxaniyning yozishicha, bu vazifa unga yuklanadi. Zarbulmasal – maqsadni majoz yo'li bilan ifodalashga qaratilgan hikoyatdir. Majoz bo'lganda ham, oddiy majoz emas, “ko'p qavatli” murakkab majoz. Odam timsoli o'rnida qushlarning harakatda bo'lishi birinchi majoz bo'lsa, ular tilidan Xolvoqi misgar, Yodgor po'stindo'z singari kishilarning, Tuya, Chayon, Sangpo'sht (Toshbaqa) singari hayvon-hasharot timsollarining naql-rivoyatlar keltirib so'z yuritishi – ikkinchi majoz, bu timsollar nutqida keltirilgan ifodalarning ko'chma ma'nolari – yana bir majoz – majoz ichidagi majozdir [2: 24]. Asar Yapaloqqush bilan Boyqush orasidagi qudachilik munosabati doirasidagi voqealarga asoslangan. Gulxaniy qahramonlar aytgan hikoyalar vositasida “Fahm va xirat manzilida o'tmagan kishilarning” butun bir qiyofasini jonlantiradi, fosh qiladi. Shu tariqa Boyog'lilar va Yapaloqqushlar saltanati (xarabo saltanatni) ravnaq topishiga imkon yaratib bergan muhit axloqini ko'zguda aks ettiradi.

Asar markaziy qahramoni Boyog'lilar haqida to'xtalib o'tsak. Boyqushlar yunon mifologiyasida ma'buda Afinaning sevimli hayvoni sifatida tasvirlangan va ko'zlarining rangi Afinaniki bilan bir xil ekanligi aytiladi. Rimda boyog'li omadsizlik va halokat ramzi. Aholi boyog'lidan shunchalik nafratlanganki, uni kunduzi shaharda ko'rib ushlab olishsa, yoqib yuborishgan, kulini esa Tibr daryosiga oqizishgan. Avgust, Avreliy va Sezarning o'limini boyqushlar e'lon qilgan degan fikr o'sha davrlardan boshlab xalq orasida mavjud [5: 3]. Rim shoiri Ovidiy qalamiga mansub “Metamorfozlar” asarida boyog'li omadsizlik ramzi sifatida keltirilgan. Shuningdek, tushda boyog'li ko'rish ham omadsizlik sifatida talqin qilingan [3: 112].

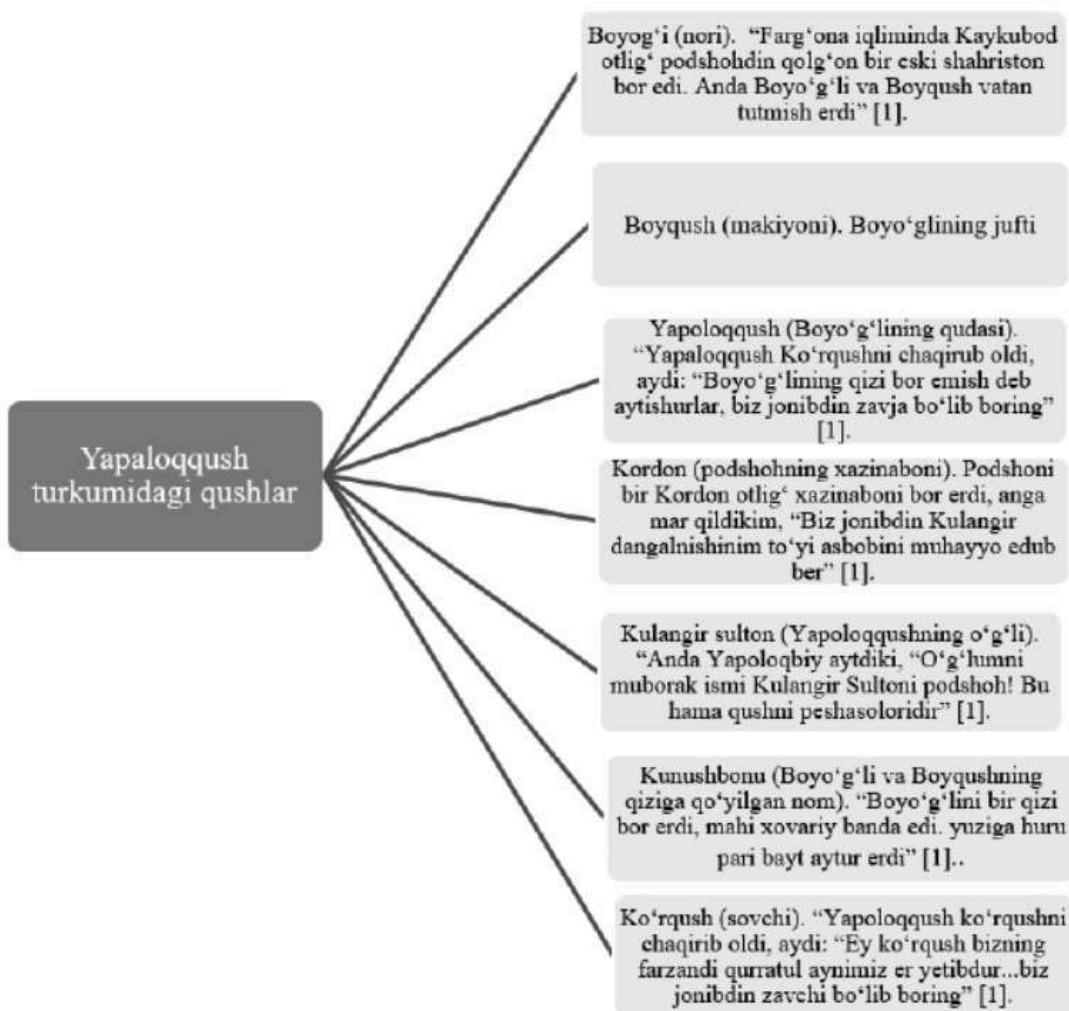
1-rasm. Boyog'lining tabiiy ko'rinishi

Boyog'lilar, yoki xalq orasida boyqush deb ataluvchi qushlar, yapaloqqushlar oilasiga kiruvchi tungi yirtqich qushlardir. Yevropa, Osiyo, Amerika va Afrikada keng tarqalgan. Yigirmaga yaqin turi bor. Ular tunda faol bo'ladi, chunki barcha a'zolari va sezgi organlari aynan shu hayot tarziga moslashgan. Masalan, qichqirig'i va qulog'i! U qichqirib, yaqin atrofdagi barcha jonzotlarni qo'rqitadi. Natijada har qanday jonzot biror harakatga keladi. Boyqush atrofdagi eng kichik harakat yoki shitirlagan tovushni ham darhol ilg'aydi, chunki quloqlari nihoyatda sezgir. Tashqi klapanga ega bu quloqlar uni boshqa qushlardan ajratib turadi. Ba'zi turlarida quloqlar atrofida karnaysimon pat bo'ladi, bu esa eshitish qobiliyatini yanada oshiradi. Boyqush avval o'ljasini tovush orqali aniqlaydi, keyin esa hatto qorong'ida ham bemalol ko'rgan holda aniq nishonga olib hujum qila oladi. Bu qobiliyat ikki omil bilan izohlanadi. Birinchidan, boyqushning ko'z soqqalari juda elastik bo'lib, ular tezda turli masofalarga moslashadi va aniq tasvir beradi. Ikkinchidan, ko'z qorachig'ining keng ochilishi tungi yorug'likni maksimal darajada o'zlashtirishga imkon beradi.

Gulxaniy ham “Zarbulmasal”da an’anaviy Boyo’g’li (yapaloqqush) obrazidan samarali foydalanadi. XIX asrning ijtimoiy-siyosiy muhiti tasvirlar ekan, urushlarning dahshatli oqibatlarini fosh etadi. Ayniqsa, urush sabab yuzaga kelgan qashshoqlik va yurtning xarobazorga aylangan manzaralarini badiiy tafsilotlar va majoziy obrazlar orqali yorqin tasvirlaydi. Asarda Boyo’g’lilar – o’zaro to’qnashuvlarda boyligidan ayrilgan, qo’rg’oni vayron bo’lgan, Gulxaniy ifodasi bilan aytganda, “oti ulug’, suprasi quruq” boylarning ramziy timsoli. Yapaloqqushlar misolida esa davr boylarining shuhratparastligi, ochko’zligi, maqtanchoqligi tanqid qilinadi. Yapaloqqushlar misolida esa o’sha davrdagi boylarning shuhratparastligi, ochko’zligi, maqtanchoqligi ochib tashlanadi. Masalan, Kulonkir sulton usti yaltiroq, ichi qaltiroq amaldorlarning majoziy ifodasi. U zo’ravonlik bilan el-yurtni talaydi, orttirgan boyliklariga shohona

saroy qurdirib, dabdaba va zeb-ziynatlarga beriladi. Muallif esa uni qattiq tanqid qilingan.

Boyo’g’li ham shuhratparast yer-mulk egalarining umumlashma timsoli. Qalin voqeasi orqali muallif bu obrazni nafaqat mustabid feodal, balki qizini mol-dunyoga sotgan shafqatsiz va bemehr ota sifatida ham fosh etadi. Qalin voqeasi bilan yozuvchi Boyo’g’lining faqat mustabid feodal ekanligini emas, balki qizini mol-dunyoga sotgan shafqatsiz, bemehr ota ekanligini fosh etadi. Gulxaniy asarda hajviy qahramonlarni salbiy voqelikni inkor etuvchi kulgu orqali fosh etadi. Buni toshbaqa, tuya, bo’taloq, sarbon, najjor, mu’tamir podshoh, Uayna, Rayyo kabi obrazlar misolida ko’rish mumkin. Ular bir-biri bilan to’qnashadi, bir-birini fosh etadi. Shu tarzda jamiyatdagi muammolar yoritiladi. Asardagi asosiy obrazlar – yapaloqqushlar turkumiga mansub qushlar. Ular orqali insonlarning turli xarakterlari, illat va xulqlari ochib beriladi.

“Zarbulmasal”ni yakunlovchi – Mug’ bilan bog’liq manzarada ham katta majoziy ma’no bor. Asarda Mug’ – O’ratepa yangi g’oyaviy-badiiy talqinda, ya’ni Boyo’g’li va Yapaloqlar hukmiga bo’ysunmaydigan, ularning talonchi

istaklariga qarshi turgan isyonkor bir hudud sifatida gavdalanadi. Ya’ni u yer egaligi zulmiga qarshi kurash yalovini ko’targan o’lka. Boyo’g’li “jonibdin vakil – Kuykanak vayrona ajnosidin Xayrobod bizga muvofiq tushmadi-ku”

[1] der ekan, bu ko'ngilsizlikning ijtimoiy sababi ochiladi. Gulxaniy bu bilan Boyo'g'lilarning yovuz, vayronkor tabiatini fosh qiladi. Xalq orzusidagi "Xayrobod" kabi baxtli o'lkalarning Boyo'g'li soyasi ostida xarobaga aylanishi zulmning natijasi sifatida talqin qilinadi. Endilikda Xayrobod Boyo'g'lilar uchun xavf solmas, ya'ni Kunashbonu mahriga qo'shilsa-qo'shilmasa, ularning tasarrufiga o'tgan edi. Buxoro amirligi yoki Qo'qon xonligi qamchisi ostida bo'lsa-da, Mug'tepa taslim bo'lmagan, dushmanga bukilmagan diyor sifatida tasvirlanadi. Ezuvchilarning niyati esa aynan shu erksevar O'ratepaning ruhini sindirish, uni tobe qilishdan iborat. Asarda tasvirlangan ko'pchilik

obrazlar – xoh hayvon, qush yoki inson bo'lsin – turli illatlarning ramziy ifodasidir. Gulxaniy ularni tanqidiy ruhda tasvirlaydi, har bir obraz orqali ijtimoiy muhitdagi muammolarni fosh etadi.

Xulosa qilib aytganda, Boyo'g'li obrazi "Zarbulmasal" da xarobalik va vayronagarchilik ramzi sifatida namoyon bo'ladi. Ijtimoiy illatlar, ayniqsa, shuhratparastlik, ochko'zlik va zo'ravonlik yapaloqqushlar turkumidagi qush obrazlari orqali ochib beriladi. Gulxaniy bu obrazni yaratishda hind xalq eposi "Kalila va Dimna", Nizomiy Ganjaviyning "Mahzan ul-asror" hamda Xo'janing "Maqsad ul-atvor" kabi asarlaridagi an'anaviy boyo'g'li obrazlaridan ilhom olgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Gulxaniy. Zarbulmasal. Nashrga tayyorlovchi Yoqubov H. – Toshkent: Ma'naviyat, 2016.
2. Ishaqov F. Gulxaniy "Zarbulmasal"ining ilmiy tanqidiy matni: Filol. fan. fal dok. diss... – Toshkent, 1997.
3. Sami. Türk Folklorunda Kuşlar, Kültür Bakanlığı yay. – Ankara, 1993.
4. Qo'shjonov M. "Zarbulmasal"ning ba'zi badiiy xususiyatlari haqida. // O'zbekiston madaniyati, 1969.

Diloromxon TURG'UNBOYEVA,
Andijon davlat universiteti magistranti

PUL VA IJTIMOYIY TABAQALANISH: "BOY" VA "KAMBAG'AL" TUSHUNCHALARINING SOTSIOLINGVISTIK MANZARASI VA PULGA OID VULGARIZMLARNING TILDA AKS ETISHI

Annotatsiya. Ushbu maqolada jamiyatdagi iqtisodiy tabaqalanishning lingvistik aks etishi, xususan, "boy" va "kambag'al" tushunchalarining sotsiolingvistik manzarasi, ijtimoiy-diskursiv pozitsiyalari, nutqda qo'llanilish chastotasi hamda stereotiplashtirilgan ko'rinishlari yoritiladi. Shuningdek, pulga oid vulgarizmlar va ularning xalq og'zaki nutqida aks etishi sotsiolingvistik va lingvokulturologik yondashuv asosida tahlil qilinadi. Shuningdek, til va jamiyat o'rtasidagi murakkab bog'liqlik asosida pulga munosabatning til vositasida qanday shakllanishi hamda bu holatning madaniy, ijtimoiy va psixologik ildizlari ochib beriladi.

Kalit so'zlar: boy, kambag'al, pul, sotsiolingvistika, vulgarizm, stereotip, ijtimoiy tabaqalanish.

Annotation. This article analyzes the linguistic reflection of economic stratification in society, focusing on the sociolinguistic landscape of the concepts "rich" and "poor," their positions in social discourse, frequency of use in speech, and stereotypical representations. Additionally, vulgarisms related to money and their manifestation in folk oral speech are examined through sociolinguistic and linguoculturological approaches. The article also explores how attitudes toward money are formed through language within the complex relationship between language and society, revealing the cultural, social, and psychological roots of this phenomenon.

Keywords: rich, poor, money, sociolinguistics, vulgarism, stereotype, social stratification.

Аннотация. В данной статье анализируется лингвистическое отражение экономического расслоения в обществе, в частности, социолингвистический аспект понятий «богатый» и «бедный», их позиции в социальном дискурсе, частота употребления в речи и стереотипные представления. Кроме того, рассматриваются вульгаризмы, связанные с деньгами, и их проявление в народной устной речи с использованием социолингвистического и лингвокультурологического подходов. Статья также исследует, как формируются отношения к деньгам через язык в сложной взаимосвязи между языком и обществом, раскрывая культурные, социальные и психологические корни этого явления.

Ключевые слова: богатый, бедный, деньги, социолингвистика, вульгаризм, стереотип, социальная стратификация.

Til jamiyat hayotining o'ziga xos ko'zgusidir. Unda faqat grammatik qoidalar emas, balki ijtimoiy tengsizlik, sinfiy tafovut, qadriyatlar tizimi va madaniy stereotiplar ham mujassam. Ayniqsa, pul kabi kuchli ijtimoiy-iqtisodiy konseptlar tilda nafaqat atama, balki butun bir ong, qarash, munosabat va ideologik pozitsiya sifatida ifodalanadi. Pulga nisbatan shakllangan metafora, ibora, vulgarizm va kinoyalar orqali insonlar ijtimoiy mavqeyi,

noroziligi, umid va ko'ngil iztiroblarini ifoda etadilar. Til orqali pulga nisbatan shakllangan munosabat jamiyatdagi kuch va mavqening belgisi sifatida nafaqat leksik, balki psixologik, ijtimoiy va madaniy darajalarda ham ifodalanadi. Ayniqsa xalq og'zaki ijodida va og'zaki nutqda pul atrofidagi vulgarizmlar, stereotiplashtirilgan frazalar orqali ijtimoiy norozilik, tanqid va hazil elementlari yaqqol namoyon bo'ladi. Ana